

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ
«КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ
імені Ігоря Сікорського»
«ФІЗИКО-ТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ»

КРИПТОГРАФІЯ

Комп'ютерний практикум №2

Виконали:
студенти 3-го курсу
групи ФБ-22
Власенко Г. В. та
Перебинос Р. О.
Бригада №2
Перевірів/-ла:

Криптоаналіз шифру Віженера

Мета роботи

Засвоєння методів частотного криптоаналізу. Здобуття навичок роботи та аналізу поточкових шифрів гамування адитивного типу на прикладі шифру Віженера.

Порядок виконання роботи

0. Уважно прочитати методичні вказівки до виконання комп'ютерного практикуму.
1. Самостійно підібрати текст для шифрування (2-3 кб) та ключі довжини $r = 2, 3, 4, 5$, а також довжини 10-20 знаків. Зашифрувати обраний відкритий текст шифром Віженера з цими ключами.
2. Підрахувати індекси відповідності для відкритого тексту та всіх одержаних шифртекстів і порівняти їх значення.
3. Використовуючи наведені теоретичні відомості, розшифрувати наданий шифртекст (згідно свого номеру варіанта).

Хід роботи

Для виконання п.1 було обрано текст із минулої лабораторної роботи (кафка) та ініціалізовано 31 випадковий ключ різної довжини (як варіант, що закоментований, були осмислені слова у якості ключів):

```
#keys = ["а", "вы", "дуб", "ночь", "огонь", "вопрос", "медведь", "мельница",  
"организмы", "предложит", "преподавать", "исследовать", "неопределенность",  
"профессионально", "непредсказуемость", "систематизированный"]  
keys = ["".join(random.choices(ALPHABET, k=i)) for i in range(1, 31)]
```

Далі зчитуємо текст для шифрування, після чого підготовлюємо його:

```
text = ""  
with open("texts/pt.txt", "r") as f:  
    text = f.read()  
pt = prepare_text(text)
```

Підготовка тексту: перетворюємо усі літери верхнього регістру у нижній та пропускаємо усі символи окрім літер алфавіту.

```
def prepare_text(text: str) -> str:  
    out = ""  
    for i in text:  
        if i.lower() not in ALPHABET:  
            continue  
  
        out += i.lower()
```

```
return out
```

Виводимо індекс відповідності для рівноімовірного алфавіту, індекс відповідності для відкритого тексту, зашифровуємо цей текст із кожним з періодів та, відповідно, виводимо індекс відповідності для шифротексту з кожним із періодів:

```
print("IC0:", 1/len(ALPHABET))

print("IC(pt):", ic(pt))
print("IC for plaintext encrypted by keys of different length")
ptctr = []
for i in keys:
    ks = VigenereKeyStream(i)
    ct = encrypt_stream(pt, ks)
    ptctr.append(f"IC(ct r={len(i)}): {ic(ct)}")
```

Визначення індексу відповідності відбувається за формулою:

$$I(Y) = \frac{1}{n(n-1)} \sum_{r \in Z_m} N_t(Y)(N_t(Y) - 1),$$

де Y – текст, для якого визначається індекс відповідності, $N_t(Y)$ – кількість появ букви t у шифротексті Y . Реалізується ця формула наступною функцією:

```
def ic(text: str) -> float:
    alph = {i: 0 for i in ALPHABET}
    for i in text:
        if i not in ALPHABET:
            raise Exception("Invalid letter")

        alph[i] += 1

    summ = 0
    for v in alph.values():
        summ += v * (v - 1)

    return summ / (sum(alph.values()) * (sum(alph.values())-1))
```

Для ініціалізації об'єкту потоку ключа Віженера було реалізовано такий клас:

```
class VigenereKeyStream:
    key: str
    key_len: int
    offset: int = 0

    def __init__(self, key: str):
        for i in key:
            if i not in ALPHABET:
                raise Exception("Invalid key")
```

```

        self.key = key
        self.key_len = len(key)

# reset offset for reusing
# existed key
    def reset(self):
        self.offset = 0

# produce next symbol from key
    def next(self) -> str:
        s = self.key[self.offset]
        self.offset = (self.offset + 1) % self.key_len
        return s

```

I, відповідно, функція шифрування:

```

def encrypt_stream(pt: str, stream_key) -> str:
    ct = ""
    for m in pt:
        ct += encrypt(m, stream_key.next())

    return ct
def encrypt(m, k) -> str:
    i = (ALPHABET.find(m) + ALPHABET.find(k)) % len(ALPHABET)
    return ALPHABET[i]

```

Отримуємо такі результати:

```

(kali@kali)-[~/crypro-24-25/lab2/perebynos_fb-22_vlasenko_fb-22_cp2]
$ python3 main.py
IC0: 0.03125
IC(pt): 0.05724840132875287
IC for plaintext encrypted by keys of different length

IC(ct r=1): 0.05724840132875287   IC(ct r=2): 0.045818850613641535   IC(ct r=3): 0.04041395521290167
IC(ct r=4): 0.03704416603972597   IC(ct r=5): 0.038523870195508826   IC(ct r=6): 0.03636204373987342
IC(ct r=7): 0.037403890321327064   IC(ct r=8): 0.03676358616328764   IC(ct r=9): 0.032358745971428245
IC(ct r=10): 0.03325996455740393   IC(ct r=11): 0.03450761535009283   IC(ct r=12): 0.03285266674740066
IC(ct r=13): 0.033010310801461135   IC(ct r=14): 0.03317464716550889   IC(ct r=15): 0.032277587754585876
IC(ct r=16): 0.03261469508777166   IC(ct r=17): 0.033747260328906646   IC(ct r=18): 0.03278223381775276
IC(ct r=19): 0.0325735836538932   IC(ct r=20): 0.032466082210434594   IC(ct r=21): 0.03290492412795851
IC(ct r=22): 0.03318357126527251   IC(ct r=23): 0.03221731795809353   IC(ct r=24): 0.032313626799911684
IC(ct r=25): 0.03205048823055336   IC(ct r=26): 0.03260748651387107   IC(ct r=27): 0.03244173443944771
IC(ct r=28): 0.03194474055472914   IC(ct r=29): 0.03252634053439553   IC(ct r=30): 0.03199414739365012

```

Переходимо до розшифрування. Маємо варіант №2. Аналогічним чином зчитуємо та підготовлюємо шифротекст. Так само підраховуємо індекс відповідності шифротексту:

```

text = ""
with open("texts/2_ct.txt", "r") as f:
    text = f.read()
ct = prepare_text(text)

print("IC(ct):", ic(ct))

```

Для розшифрування обчислюємо статистику співпадінь символів та індекси відповідності за усіма можливими періодами:

```
ctic = []
ctcs = []
for i in range(1, 31):
    ctic.append(f"CS(ct r={i}): {colision_stat(ct, i)}")
    ctcs.append(f"IC(ct r={i}): {ic(ct[:,i])}")

print("IC for cipher text with different length of key")
print(tabulate([ctic[i:i+3] for i in range(0, len(ctic), 3)], headers=["",
"", ""]))
print("\nSum of Kroneker symbol for differen length of key")
print(tabulate([ctcs[i:i+3] for i in range(0, len(ctcs), 3)], headers=["",
"", ""]))
```

Статистика співпадінь символів розраховувалась за формулою ($\delta(a, b)$ – символ Кронекера):

$$D_r = \sum_{i=1}^{n-r} \delta(y_i, y_{i+r})$$

із наступною реалізацією:

```
def colision_stat(text: str, r: int) -> int:
    stat = 0
    for i in range(len(text)-r):
        if text[i] == text[i+r]:
            stat += 1
    return stat
```

Результат виконання:

```
IC(ct): 0.03485780146768279
IC for cipher text with different length of key
```

CS(ct r=1): 239	CS(ct r=2): 258	CS(ct r=3): 236
CS(ct r=4): 262	CS(ct r=5): 240	CS(ct r=6): 232
CS(ct r=7): 244	CS(ct r=8): 220	CS(ct r=9): 238
CS(ct r=10): 253	CS(ct r=11): 247	CS(ct r=12): 247
CS(ct r=13): 212	CS(ct r=14): 396	CS(ct r=15): 252
CS(ct r=16): 253	CS(ct r=17): 262	CS(ct r=18): 252
CS(ct r=19): 247	CS(ct r=20): 233	CS(ct r=21): 276
CS(ct r=22): 219	CS(ct r=23): 228	CS(ct r=24): 243
CS(ct r=25): 238	CS(ct r=26): 234	CS(ct r=27): 237
CS(ct r=28): 396	CS(ct r=29): 236	CS(ct r=30): 235

```
Sum of Kroneker symbol for differen length of key
```

IC(ct r=1): 0.03485780146768279	IC(ct r=2): 0.03739641785493314	IC(ct r=3): 0.035182840340433466
IC(ct r=4): 0.0372103200818509	IC(ct r=5): 0.03401142623004251	IC(ct r=6): 0.03702393064095192
IC(ct r=7): 0.04073917831334542	IC(ct r=8): 0.03737323120242442	IC(ct r=9): 0.03445531420991544
IC(ct r=10): 0.03653672682814096	IC(ct r=11): 0.03383443413428421	IC(ct r=12): 0.037825655335247246
IC(ct r=13): 0.035026391040902966	IC(ct r=14): 0.059755082976953276	IC(ct r=15): 0.03533474135908009
IC(ct r=16): 0.03695068464353626	IC(ct r=17): 0.03479204262266907	IC(ct r=18): 0.03648166883461001
IC(ct r=19): 0.03521970257721553	IC(ct r=20): 0.03583925194681437	IC(ct r=21): 0.04111912525112802
IC(ct r=22): 0.03472334610059161	IC(ct r=23): 0.034758778415252066	IC(ct r=24): 0.03904425158041359
IC(ct r=25): 0.033317081098651065	IC(ct r=26): 0.037454885035713384	IC(ct r=27): 0.03462122856522683
IC(ct r=28): 0.055891901377555495	IC(ct r=29): 0.03491436100131752	IC(ct r=30): 0.03623285379725661

Бачимо, що значення на $r = 14$ виділяється найбільше з усіх у обох таблицях результатів, тож це, вірогідно, і є довжина шуканого ключа. Тепер, маючи довжину,

можемо перейти до визначення власне ключа. Для цього визначимо частоти символів у шифротексті для кожного символу ключа від 0 до 14 (знайдена довжина) та шляхом порівняння найчастіших символів у тексті із найчастішим символом мови ("о") спробуємо відновити ключ. Отже маємо:

```
print("Letters frequency for every key symbol")
key_len = 14
for i in range(key_len):
    freq = frequencies(ct[i::key_len])
    print(f"Letter {i}:", list(freq.items())[5])
```

За основу функції визначення частот символів взято із такої ж функції із попередньої лабораторної роботи:

```
def frequencies(text: str) -> dict[str, float]:
    freq = {i: 0 for i in ALPHABET}
    for i in text:
        if i not in ALPHABET:
            raise Exception("Invalid letter")

        freq[i] += 1

    count = sum(freq.values())
    for k in freq:
        freq[k] /= count

    return dict(sorted(freq.items(), key=lambda item: item[1], reverse=True))
```

Результати виконання:

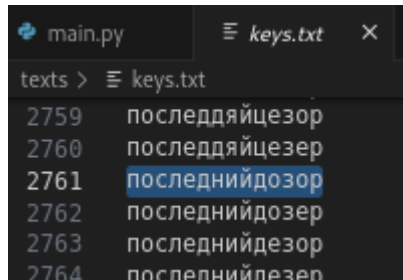
```
Letters frequency for every key symbol
Letter 0: [('ф', 0.11641221374045801), ('э', 0.11259541984732824), ('н', 0.08015267175572519), ('ч', 0.07061068702290077), ('ь', 0.06679389312977099)]
Letter 1: [('ь', 0.10877862595419847), ('у', 0.09923664122137404), ('о', 0.08206106870229007), ('а', 0.07251908396946564), ('я', 0.06297709923664122)]
Letter 2: [('я', 0.11450381679389313), ('ц', 0.08969465648854962), ('г', 0.07061068702290077), ('ю', 0.07061068702290077), ('щ', 0.06870229007633588)]
Letter 3: [('п', 0.10305343511450382), ('н', 0.09923664122137404), ('щ', 0.0916030534351145), ('ь', 0.07061068702290077), ('э', 0.061068702290076333)]
Letter 4: [('у', 0.12022900763358779), ('к', 0.09923664122137404), ('е', 0.07251908396946564), ('ц', 0.07061068702290077), ('н', 0.05916030534351145)]
Letter 5: [('й', 0.12022900763358779), ('т', 0.11068702290076336), ('д', 0.07824427480916031), ('с', 0.07824427480916031), ('м', 0.06297709923664122)]
Letter 6: [('т', 0.10133843212237094), ('ы', 0.09560229445506692), ('х', 0.08030592734225621), ('я', 0.07839388145315487), ('э', 0.07074569789674952)]
Letter 7: [('ц', 0.09560229445506692), ('и', 0.08986615678776291), ('н', 0.0841300191204589), ('х', 0.06500956022944551), ('ь', 0.06500956022944551)]
Letter 8: [('о', 0.1089866156787763), ('ч', 0.0994263862332696), ('й', 0.0745697896749522), ('ц', 0.06883365200764818), ('с', 0.06309751434034416)]
Letter 9: [('т', 0.1089866156787763), ('д', 0.08986615678776291), ('й', 0.07648183556405354), ('с', 0.07074569789674952), ('ц', 0.06309751434034416)]
Letter 10: [('ь', 0.10133843212237094), ('у', 0.08986615678776291), ('о', 0.07648183556405354), ('ы', 0.07648183556405354), ('а', 0.06309751434034416)]
Letter 11: [('х', 0.0994263862332696), ('м', 0.0841300191204589), ('э', 0.08221797323135756), ('н', 0.07648183556405354), ('щ', 0.07265774378585087)]
Letter 12: [('ь', 0.1089866156787763), ('у', 0.0994263862332696), ('ц', 0.0745697896749522), ('о', 0.06883365200764818), ('а', 0.05162523900573614)]
Letter 13: [('ю', 0.11089866156787763), ('п', 0.08221797323135756), ('х', 0.0745697896749522), ('б', 0.07074569789674952), ('в', 0.06118546845124283)]
```

Маючи частоти та об'єднавши найчастіші символи у єдиний фрагмент для кожного з періодів, підбираємо ключ (вивід об'ємний, тому одразу зберігаємо до файлу):

```
with open("texts/keys.txt", "w") as f:
    keyfrag = ["фэ", "ьу", "яц", "рлщ", "ук", "йт", "ты", "цин", "ч", "тд",
               "ьу", "х", "ьу", "ю"]
    def reqout(part, symbols):
        if len(part) >= 14:
            f.write(part + "\n")
            return
        mb = symbols[:1][0]
        for i in mb:
```

```
i = decrypt(i, MOST_FREQUENT_SYMBOL)
reqout(part+i, symbols[1:])
reqout("", keyfrag)
```

Значення у файлі усі наближені до ключа, що можна здогадатися і вручну. Ось власне і сам ключ:


```
main.py  keys.txt
texts > keys.txt
2759  последдяйцезор
2760  последдяйцезер
2761  последнийдозор
2762  последнийдозер
2763  последнийдезор
2764  последнийдезер
```

Тепер можемо розшифрувати шифротекст, використовуючи знайдений ключ, та зберегти отриманий відкритий текст до окремого файлу:

```
ks = VigenereKeyStream("последнийдозор")
with open("texts/2_pt.txt", "w") as f:
    f.write(decrypt_stream(ct, ks))
```

Власне функція розшифрування:

```
def decrypt_stream(ct: str, stream_key) -> str:
    pt = ""
    for c in ct:
        pt += decrypt(c, stream_key.next())

    return pt

def decrypt(c, k) -> str:
    i = (ALPHABET.find(c) - ALPHABET.find(k)) % len(ALPHABET)
    return ALPHABET[i]
```

Висновки

У ході виконання комп'ютерного практикуму ми набули навичок роботи із шифрами поліалфавітної перестановки на прикладі шифру Віженера, навчилися ним шифрувати відкритий текст та аналізувати шифротекст (наприклад, визначення періоду/довжини ключа). Ми також засвоїли методи частотного криптоаналізу для знаходження ключа на основі його відомої довжини, засновуючись на частотах символів у шифротексті.